**STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS**

| Dalyko (modulio) pavadinimas | Kodas |
|---|---|
| **JAUNIMO SOCIOLEKTAS IR TAPATYBĖ** | |

| Dėstytojas (-ai) | Padalinys (-iai) |
|---|---|
| **Koordinuojantis:** doc. dr. Miroslav Davlevič<br>**Kitas (-i):** | Filologijos fakultetas |

| Studijų pakopa | Dalyko (modulio) tipas |
|---|---|
| Pirmoji | Pasirenkamasis dalykas / Individualiųjų studijų dalykas |

| Įgyvendinimo forma | Vykdymo laikotarpis | Vykdymo kalba (-os) |
|---|---|---|
| Auditorinė | Pavasario semestras | Lenkų k. |

| Reikalavimai studijuojančiajam | |
|---|---|
| **Išankstiniai reikalavimai:**<br>mokėti lenkų kalbą B2/C1 lygiu | **Gretutiniai reikalavimai (jei yra):** |

| Dalyko (modulio) apimtis kreditais | Visas studento darbo krūvis | Kontaktinio darbo valandos | Savarankiško darbo valandos |
|---|---|---|---|
| **5 ECTS** | **132 val.** | **32 val.** | **100 val.** |

| Dalyko (modulio) tikslas: studijų programos ugdomos kompetencijos |
|---|
| Suteikti studentams teorinių ir praktinių **sociolingvistikos žinių apie šiuolaikinės jaunimo kalbos struktūrą, funkcijas ir raidą**. Kursu siekiama išugdyti gebėjimą identifikuoti, fiksuoti ir kritiškai analizuoti jaunimo sociolekto ypatybes (žargoną, slengas, polilingvalumą, skolinius) bei jų santykį su bendrine kalba ir jaunų žmonių tapatybės konstravimu.<br>Ugdomos **bendrosios kompetencijos**:<br>- gebės kelti tikslus, pasirinkti ir valdyti užduočiai atlikti reikalingus išteklius, planuoti laiką ir laikytis nustatytų terminų;<br>- gebės prisiimti atsakomybę už darbo/mokymosi rezultatus;<br>- gebės identifikuoti savo srities ir susijusių sričių problemas ir iššūkius;<br>- gebės spręsti identifikuotas problemas rasdama(s) tam reikalingą informaciją, ją analizuodama(s) ir kritiškai vertindama(s), generuodama(s) naujas idėjas, pasirinkdama(s) tinkamiausius būdus;<br>- gebės vertinti savo veiklos ir pasiekimų kokybę, sieks įgyti ateities pokyčiams reikalingų kompetencijų;<br>- tarpkultūrinė kompetencija: gebėjimas dirbti daugiakultūrėje aplinkoje, būti atviriems naujovėms ir laisviems nuo stereotipų. |

| Dalyko (modulio) studijų siekiniai | Studijų metodai | Vertinimo metodai |
|---|---|---|
| **Dalykinės kompetencijos**:<br>Sėkmingai baigęs studijų dalyką, studentas gebės:<br>- **paaiškinti** pagrindines sociolingvistikos sąvokas (sociolektas, žargonas, slengas, polilingvalumas);<br>- **atpažinti ir klasifikuoti** specifinius jaunimo kalbos leksinius, morfologinius bei ortografinius bruožus;<br>- **analizuoti** skaitmeninės erdvės ir socialinių tinklų įtaką jaunimo šnekamajai kalbai;<br>- **atlikti savarankišką empirinį tyrimą** – rinkti, sisteminti ir analizuoti autentiškus jaunimo kalbos pavyzdžius; | Tradicinės ir įtraukiamosios paskaitos su probleminio dėstymo elementais, aktyvaus mokymo(-si) metodai (minčių lietus, grupės diskusija, darbas grupėmis ir poromis), garso ir vaizdo įrašų demonstravimas, tiriamieji metodai (informacijos paieška iš įvairių šaltinių, naudodamiesi šiuolaikinėmis informacinėmis technologijomis; literatūros | Paskaitų lankymas, teigiamo įvertinimo gavimas už baigiamąjį darbą (pristatymas - studento pasirinktos su paskaita susijusios temos). **Rašto darbas:** Pasirinkto vaizdo medžiagos arba interneto pokalbių (čato) lingvistinė analizė arba **Grupinis projektas:** Mini žodynėlio kūrimas, apimantis aktualias sąvokas iš pasirinktos aplinkos (pvz., žaidėjų ar konkrečios |

| | | |
|---|---|---|
| - k**ritiškai vertinti** visuomenėje vyraujančias nuostatas apie jaunimo kalbos „prastėjimą“ ar „skurdumą“ bendrinės kalbos normų kontekste;<br>- **gebės įžvelgti lingvistinę**, literatūrinę, kultūrinę ar tarpdalykinę problemą, jai ištirti pasirinkti tinkamą empirinę medžiagą, tyrimo metodus ir bibliografinius šaltinius;<br>- **pasirinktai problemai** ištirti gebės rinkti, analizuoti, sisteminti ir kritiškai vertinti medžiagą iš įvairių šaltinių bei adekvačiai taikyti filologinio (tarpdalykinio) tyrimo metodus;<br>- **gebės aprašyti atlikto tyrimo rezultatus** moksliniame tekste, viešai juos pristatyti ir apginti. | skaitymas, pranešimo rengimas ir pristatymas). | subkultūros). Rašto darbas studentai turi rengti savarankiškai, tinkamai nurodydami savo darbuose minimų šaltinių autorystę, laikydamiesi ir vadovaudamiesi Dirbtinio intelekto (GDI) naudojimo VU gairėmis. |

| **Temos** | **Kontaktinio darbo valandos** | | | | | | | **Savarankiškų studijų laikas ir užduotys** | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Paskaitos | Konsultacijos | Seminarai | Pratybos | Laboratoriniai darbai | Praktika | **Visas kontaktinis darbas** | **Savarankiškas darbas** | **Užduotys** |
| **Teorinis įvadas ir sociolingvistinis kontekstas.**<br><br>1. **Jaunimo kalbos samprata:** ar tai atskira kalba, sociolektas ar stilius? Santykis su bendrine kalba. | 2 | | 2 | | | | 4 | 7 | Paskaitos (teorinės medžiagos pristatymas ir dalyvavimas diskusijose). Seminarai (tekstų ir garso/vaizdo įrašų analizė, atvejų studijos). Savarankiškas darbas (mokslinės literatūros skaitymas, empirinių duomenų rinkimas lauko tyrimo metu). |
| 2. **Tapatybės konstravimas:** kaip kalba padeda nubrėžti ribas tarp „mes“ (jaunimas) ir „jie“ (suaugusieji). | 2 | | 2 | | | | 4 | 7 | Paskaitos (teorinės medžiagos pristatymas ir dalyvavimas diskusijose). Seminarai (tekstų ir garso/vaizdo įrašų analizė, atvejų studijos). Savarankiškas darbas (mokslinės literatūros skaitymas, empirinių duomenų rinkimas lauko tyrimo metu). |
| **Lingvistiniai jaunimo kalbos ypatumai.**<br><br>3. **Žodžių darybos ir semantiniai mechanizmai**: naujažodžiai, žargonas, ekspresyvios reikšmės transformacijos. Trumpinimai, savitos afiksacijos tendencijos. Metaforizacija ir ekspresyvumas (pvz., *mrozić* – „šaldyti / kelti svetimą gėdą“, *rel* – „pritariu / suprantama“). Senų žodžių reikšmių poslinkiai. | 2 | | 2 | | | | 4 | 7 | Paskaitos (teorinės medžiagos pristatymas ir dalyvavimas diskusijose). Seminarai (tekstų ir garso/vaizdo įrašų analizė, atvejų studijos). Savarankiškas darbas (mokslinės literatūros skaitymas, empirinių duomenų rinkimas lauko tyrimo metu). |
| 4. **Polilingvalumas ir kodų kaitaliojimas:** anglų, | | | 4 | | | | 4 | 7 | Paskaitos (teorinės |

| | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| rusų ir kitų kalbų elementų integracija šiuolaikinių paauglių kalboje (daugiausia anglicizmai: *cringe*, *POV*). | | | | | | | | | medžiagos pristatymas ir dalyvavimas diskusijose). Seminarai (tekstų ir garso/vaizdo įrašų analizė, atvejų studijos). Savarankiškas darbas (mokslinės literatūros skaitymas, empirinių duomenų rinkimas lauko tyrimo metu). |
| **Jaunimo kalba skirtingose terpėse.**<br><br>5. **Skaitmeninė komunikacija:** interneto pokalbių svetainių, SMS pranešimų ir socialinių tinklų (*TikTok, Instagram, Discord*) kalbos ortografijos ypatumai (emodžiai, akronimai, fonetinė rašyba; rašytinės (pokalbių svetainėse) ir sakytinės komunikacijos skirtumai). | | | 4 | | | | 4 | 7 | Paskaitos (teorinės medžiagos pristatymas ir diskusijos). Seminarai (tekstų ir garso/vaizdo įrašų analizė, atvejų studijos). Savarankiškas darbas (mokslinės literatūros skaitymas, empirinių duomenų rinkimas lauko tyrimo metu). |
| 6. **Gatvės kultūra ir medijos:** muzikos (pvz., repo), populiariosios kultūros ir neformalaus bendravimo įtaka kalbai. | | | 4 | | | | 4 | 7 | |
| **Kalbos politika ir visuomenės nuostatos.**<br><br>7.**Visuomenės ir kalbininkų reakcija:** purizmas prieš kalbos gyvybingumą ir natūralią kaitą. Pokyčių dinamika ir plebiscitas „Metų jaunimo žodis“ (lenk. *Młodzieżowe Słowo Roku*). Suaugusiųjų ir žiniasklaidos vaidmuo komercializuojant slengą.<br><br>8. **Jaunimo sociolekto funkcijos**: integracinė: bendraamžių bendruomenės kūrimas; distancinė: atsiribojimas nuo suaugusiųjų pasaulio; žaidybinė: žaidimas žodžiais, humoras, ironija. | 2<br><br>2 | | 2<br><br>2 | | | | 4<br><br>4 | 7<br><br>7 | Paskaitos (teorinės medžiagos pristatymas ir diskusijos). Seminarai (tekstų ir garso/vaizdo įrašų analizė, atvejų studijos). Savarankiškas darbas (mokslinės literatūros skaitymas, empirinių duomenų rinkimas lauko tyrimo metu). |
| 9. Pranešimo rengimas ir jo pristatymas | | | | | | | | 27 | Skaitiniai, informacijos surinkimas ir apdorojimas, pasirengimas pranešimo pristatymui. |
| 10. Pasiruošimas egzaminui. Konsultacijos prieš egzaminą neaiškiais klausimais, temomis. | | | | | | | | 17 | Savarankiškas žinių sisteminimas ir ruošimasis baigiamajam egzaminui. |
| **Iš viso** | **10** | | **22** | | | | **32** | **100** | |

| **Vertinimo strategija** | **Svoris proc.** | **Atsiskaitymo laikas** | **Vertinimo kriterijai** |
|---|---|---|---|
| Kaupiamasis vertinimas: | | | |
| Rašto darbas | 30 % | Semestro metu | 10 (puikiai). Puikios, išskirtinės žinios ir gebėjimai. Teisingai atsakyta į 95-100 proc. klausimų.<br>9 (labai gerai). Tvirtos, geros žinios ir gebėjimai. Teisingai atsakyta į 85-94 proc. klausimų.<br>8 (gerai). Geresnės nei vidutinės žinios ir gebėjimai. Teisingai atsakyta į 75-84 proc. klausimų. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | 7 (vidutiniškai). Vidutinės žinios ir gebėjimai, yra neesminių klaidų. Teisingai atsakyta į 65-74 proc. klausimų.<br>6 (patenkinamai). Žinios ir gebėjimai blogesni nei vidutiniai, yra klaidų. Teisingai atsakyta į 55-64 proc. klausimų.<br>5 (silpnai). Žinios ir gebėjimai tenkina minimalius reikalavimus. Teisingai atsakyta į 51-54 proc. klausimų.<br>4, 3, 2, 1. Netenkinami minimalūs reikalavimai. |
| Parengtas ir perskaitytas pranešimas | 30 % | Pasirinktu laiku visą semestrą | Vertinami šie pranešimo aspektai:<br>- Struktūra ir apimtis:<br>struktūra aiški ir logiška, yra visos reikiamos dalys (įvadas, kuriame pristatoma tema, tikslai, metodai ir naudoti šaltiniai; dėstymas, kur pateikiama medžiagos analizė ir interpretacija; išvados) – 2 balai;<br>- Turinys, analizė ir išvados:<br>turinys ir jo analizė išsamūs ir sistemingi, išvados pagrįstos – skiriama 3-4 balai;<br>jei analizė atlikta, bet nėra išsami, išvados ne visada pagrįstos, skiriama 1-2 balai,<br>už neišsamų turinį ir paviršutinišką analizę balai neskiriami.<br>- Kalba:<br>pranešėjas mintis dėsto (visiškai) laisvai, aiškiai ir logiškai; kalbėdamas orientuojasi į klausytojus, į klausimus atsako užtikrintai – 2-3 balai;<br>jei kalbant nėra kontakto su klausytojais, atsakoma ne į visus klausimus – 1 balas;<br>Nepristačius pranešimo – 0. |
| Darbas per seminarus | 10 % | Visą semestrą | Aktyvus dalyvavimas, problemų ir klausimų formulavimas |
| Egzaminas žodžių | 30 % | Sesijos metu | Vertinama pagal atsakymus į klausimus |

Rengiant rašto darbą, atliekant savarankiško darbo užduotis (pvz., generuojant medžiagą analizei, diskusijai, teksto analizei, redagavimui, perfrazavimui, rutininiams darbams, rašybos ir gramatikos tikrinimui, pateikiant įžvalgas ir kritiką tekstui, cituojant, rengiant pristatymų vizualizacijas ir kt.) gali būti naudojami generatyvinio dirbtinio intelekto (GDI) įrankiai vadovaujantis VU Filologijos fakulteto nustatyta tvarka ir rekomendacijomis (žr. **VU Filologijos fakulteto Generatyvinio dirbtinio intelekto gaires**) bei studijų dalyko apraše numatytais tikslais, laikantis akademinio sąžiningumo, etiškumo, skaidrumo principų ir prisiimant atsakomybę, numatytą VU teisės aktuose.

| **Autorius** | **Leidimo metai** | **Pavadinimas** | **Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas** | **Leidimo vieta ir leidykla ar internetinė nuoroda** |
|---|---|---|---|---|
| **Privaloma literatūra** | | | | |
| Stanisław Grabias | 2001 | *Środowiskowe i zawodowe odmiany języka - socjolekty* | Praca zbiorowa | [in] Współczesny język polski, pod red. Jerzego Bartmińskiego, wyd. UMCS, Lublin2001. https://www.scribd.com/document/850482396/Jerzy-Bartmiński-Współczesny-Język-Polski |
| Mirosław Dawlewicz | 2000 | *Słownictwo socjolektu młodzieży polskiego pochodzenia w Wilnie* | Monografia | Warszawa, Dom Wydawniczy „Elipsa“, ss. 157. |
| Miroslav Davlevič | 2024 | *O języku młodzieży polskiej na Wileńszczyźnie raz jeszcze* | Białostockie Archiwum Językowe | Białystok, BAJ 2024, wyd. Uniwersytetu w Białymstoku, nr 24, s. 65-78. https://czasopisma.filologia.uwb.edu.pl/index.php/baj/issue/view/147/54 |
| Anna Dąbrowska | 2022 | *Slang młodzieży jako przedmiot badań - problemy z pisaniem o języku nastolatków* | Społeczeństwo. Edukacja.Jęz | Wyd. Naukowe Akademii Mazowieckiej w Płocku, Tom 16/2022, s. 183-198. |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | | | k | www.sej.mazowiecka. edu.pl |
| Błażej Osowski | 2025 | *Socjolekt czeskiej i polskiej młodzieży. Analiza porównawcza leksyki na podstawie wybranych źródeł* | „Poradnik Językowy”, nr 7, 2025, s. 73-90. | Warszawa, Dom Wydawniczy „Elipsa“ |
| Marcin Maciołek, Małgorzata Smereczniak | 2024 | *Język młodzieży - perspektywa glottodydaktyczna* | „Poradnik Językowy”, nr 3, 2024, p. 74-86. | Warszawa, Dom Wydawniczy „Elipsa“ |
| Włodzimierz Moch | 2005 | *Socjolekt czy język subkultur - kwestia ciągle dyskusyjna* | "Linguistica Bidgostiana", s. 170-179. | Bydgoszcz 2005 |
| Beata Jarosz | 2013 | *O zasięgu słownictwa socjolektalnego w XXI wieku* | Białostockie Archiwum Językowe | Białystok, BAJ 2013, wyd. Uniwersytetu w Białymstoku, nr 13, s. 97-116. |
| Anna Wileczek | 2018 | *Kod młodości. Młodomowa w kontekstach społeczno-kulturowych* | | Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa. |
| **Papildoma literatūra** | | | | |
| Daniel Daukševič, Kinga Geben | 2025 | *Czy młodzież polska na Litwie chce mówić poprawnie po polsku? Analiza postaw językowych* | „Poradnik Językowy”, nr 7, 2025, p. 28-45. | Warszawa, Dom Wydawniczy „Elipsa“ |
| Pod. red. Haliny Zgółkowej | 2004 | *Nowy słownik gwary uczniowskiej* | Praca zbiorowa M. Kasperczak, M. Rzeszutek, J. Smól, H. Zgółka | Wrocław, Wydawnictwo EUROPA, 2004 |
| Egidijus Zaikauskas | 2007 | *Kalbos paribiai ir užribiai. Lietuvių žargono žodynėlis* | | Leidykla "Alma littera", 2007 |
| | 2010 | *Lietuvių žargono bazės. Pagrindiniai duomenys* | | Vilniaus universitetas. Filologijos fakultetas, 2010. www.lietuviu-zargono-baze.pdf |
| Bartosz Połoński | 2023 | *Robczik. Powieść wileńska* | | Wydawnictwo Części i Proste, Gdańsk. |

Parengta 2026-09-22